

RECENZE: ŠARLATÁN

31. 8. 2020, Fdb.cz – autor: Tomáš Kordík

Kino Lucerna zásobuje ambiciózními českými filmy. Po Havlovi se chystá Krajina ve stínu a dokument o Karlu Gottovi. V těchto dnech však stále můžeme zajít na Šarlatána, který byl jedním z nejočekávanějších domácích projektů tohoto roku.

Z filmu je jednoznačně patrné, že Jan Mikolášek měl výjimečné nadání léčit lidi. Co koho trápí, dokázal určovat z moči, přičemž málokdy se spletl. Léčil za pomoci bylinek, nebyl vystudovaný doktor. Kdyby ještě žil, dost možná by si tímto způsobem dokázal poradit i s koronavirem. Na druhou stranu se také dnes najdou tací, kteří se na lidové léčitele dívají skrz prsty. A co teprve v době protektorátu nebo komunismu? Většina příběhu se odehrává právě ve druhé polovině 50. let. Avšak několikrát se vracíme prostřednictvím flashbacků do minulosti, aby nám bylo osvětleno to, co je podstatné v "přítomnosti", tedy v období po smrti prezidenta Zápotockého.

Tou také celý film začíná, což má význam spíše kvůli přesnější představě o vročení, než že by mělo jít o součást zápletky. Mikolášek má totiž problém kvůli jiným. O zápletku v případě **Šarlatána** vlastně v pravém slova smyslu nemůže být řeč, jelikož sledujeme větší výřez ze životopisu Jana Mikoláška, přičemž tvůrci si ve větší míře zachovávají odstup, abychom si subjektivní obrázek o něm vytvořili sami. Nic z toho samozřejmě není špatné. Stejně jako není špatné, že podle tvrzení v závěrečných titulcích se pouze titulní postava zakládá na reálném předobrazu.

U všech ostatních však není problém uvěřit, že mu do života vstoupily, i kdyby byly ve skutečnosti čistě fiktivní. To platí jak pro bylinkářku Mühlbacherovou, u které se učil, tak pro jeho sestru, kterou zachránil, což byl právě ten moment, kdy získal přesvědčení o svých výjimečných léčitelských schopnostech. Dost prostoru je věnováno jeho "čtení moči", kdy ze vzorku při pohledu proti světlu přesně určoval diagnózu. Tohle žádná autorská licence není, jelikož už před půl rokem mně kamarádka vyprávěla, že k němu jezdili i její příbuzní a známi, přičemž jim vždycky pomohl.

Jenže Jan Mikolášek nebyl pouze lidovým léčitelem. Jeho věhlas se postupně šířil, takže mezi jeho klienty patřily i významné osobnosti jako Olga Scheinplugová, Hana Benešová či osobnosti z řad politiků, údajně včetně hlavního hrdiny *Královy řeči* a otce současné britské královny Jiřího VI. (s nímž se ovšem osobně nesetkal) a dalších politiků. Zamrzí, že tady nikdo z nich nemá cameo. Někdy se zřejmě obešel i bez moči, jak můžeme vidět ve scéně, kdy předpoví brzký konec esenbáckému vyšetřovateli. Druhá věc je, že výjimečný dar a talent bývají často vykoupeny vnitřními démony, ačkoliv u Jana Mikoláška bychom to tak dnes asi už nenazývali.

Nešlo o alkohol, omamné látky, ani počínající šílenství. Udržoval takřka jic velice důvěrný vztah se svým asistentem (čemuž je věnováno až moc prostoru) a někdy se k pacientům nechoval zrovna nejpříkladněji, přestože se jeho potřeba pomáhat lidem rovnala téměř posedlosti. Ale tak už to holt bývá – herci a herečky jsou také sorta, která prostě touží po tom hrát. Z minulosti známe příklady, kdy se dotyční objevili ve věcech, za které byli později popotahováni. Jenže prostě chtěli opakovaně stát před kamerou. Podle toho, co je nám předkládáno, může za Mikoláškovu pozdější chování možná částečné rozkmitření se s otcem, avšak ve větší míře jistá fatální zkušenost z první světové války.

U biografii je vždycky ošemetné vyzobat to podstatné. Scenáristovi Markovi Epsteinovi se to – snad až na hrstku drobností – podařilo a **Šarlatán** má ve výsledku díky té struktuře na české poměry nezvykle ucelený tvar. Trochu složitější je to s režii Agnieszky Holland. Na kontě má jednak oceňovaná díla jako *Hořící keř* či *V temnotě*, ale na druhou stranu se nevyhnula i zaváháním – viz *Přes kosti mrtvých* (nedivil bych se, kdyby natáčela i **Šarlatána** v té samé chalupě). **Tady** se některé klíčovější a dramatičtější momenty nepodařilo naservírovat s větší úderností, naléhavostí a přesvědčivostí. Zároveň se v **tomto jejím snímku** nedočkáme lépe zachycené dobové atmosféry, ačkoli to bude do jisté míry dáno i tím, že většinu času strávíme ve víceméně univerzálně vybavených interiérech.

Šarlatán je popisován jako komorní příběh na pozadí velkých historických změn. To je sice pravda, ale pouze částečně. Daleko trefnější je označení "dospělý film", jelikož dětem a teenagerům fakticky nemá co nabídnout. Takový, ve kterém předvádí Ivan Trojan (roli tady mají i jeho synové Josef a František) další ze svých památných hereckých představení, za které ho jistě nemine nominace na Českého lva a patrně i na Ceny české filmové kritiky. Hlavní postava si díky své profesi přišla na velké peníze a nezřídka dostávala o vyléčených i různé dary. Kvůli tomu byla samozřejmě trnem v oku oběma totalitním režimům, o jejichž zkaženosti film rovněž vypovídá. Nic to ovšem nemění na tom, že se při převyprávění Šarlatánova příběhu dalo vydat zajímavějšími směry.

Zdroj: <https://www.fdb.cz/magazin/2020090604-recenze-sarlatan.html>